

YLIOPPILASTUTKINTO-
LAUTAKUNTA

ÄIDINKIELI II,
ESSEKOE
9.3.2015

Per Maning, *Oscar* (1988)

Ohje: Kaikki kirjoitustehtävät ovat tämän vihkon sivuilla 2–3. Osaan tehtävistä liittyy aineistoa, jota on hyödynnettävä tehtävänannon mukaan. Lue tehtävät, silmäile aineistot läpi ja valitse tehtävistä yksi. Tehtävät arvostellaan pistein 0–60. Kirjoita ehyt ja kielellisesti huoliteltu teksti. Sopiva pituus on 4–5 sivua. Tekstin tulee olla selvästi ja siististi kirjoitettu, mutta sitä ei tarvitse kirjoittaa puhtaaksi kuulakynällä tai musteella. Valmiit otsikot on lihavoitu. Muussa tapauksessa anna kirjoituksellesi oma otsikko. Merkitse kirjoitustehtävän numero otsikon eteen. Jos valitset aineistotehtävän, tekstisi pitää olla siten ehyt, että lukija voi ymmärtää tekstisi, vaikka ei tunnekaan aineistoa. Aineistotehtävissä tulee viitata aineistoon.

KIRJOITUSTEHTÄVÄT

1. Mikä vitseissä naurattaa?
2. Monet suomalaiset klassisen musiikin säveltäjät, kapellimestarit ja muusikot ovat saavuttaneet alallaan maailmanmainetta. Arvostuksesta kertoo myös soittoharrastuksen yleisyys. Pohdi omaa suhdettasi klassiseen musiikkiin.
3. Hyväksi häviäjäksi voi oppia. Ota kantaa väitteeseen.
4. Mediassa puhutaan usein esimerkiksi ruoka-aineiden, kemikaalien, elämäntapojen ja sääilmiöiden vaaroista. Arvioi median toimintaa uhkien esille tuojana.
5. Suomessa keskustellaan yhä enemmän köyhyydestä ja sen periytyvyydestä. Kuka on köyhä nykypäivän Suomessa?
6. Jos eri uskonnoista voisi valita ”parhaita paloja”, millainen olisi sinun uskontosi?
7. **Loistavaa taktiikkaa**

8. Norjalainen taiteilija Per Maning tutkii valokuvissaan ihmisen suhdetta toisiin lajeihin. Mitä kuvat (s. 1 ja 16) sinulle kertovat?
9. Tulkitse Veikko Huovisen novellin *Hyvästi Luonto* vastakkainasettelua (s. 4–6).
10. Kirjassaan *Kalaharin aamunkoitto* (s. 7) tietokirjailija Lasse Berg haastattelee kehityspsykologi Leonard D. Katzia. Ota kantaa tekstissä esitettyihin näkemyksiin.
11. Teemu Mannisen runo *Kumpaan uskot enemmän?* (s. 8) ja Tytti Heikkisen proosaruno *Läski XL AINA SAMA JUTTU* (s. 9) käsittelevät kumpikin elämänfilosofisia kysymyksiä. Pohdi runojen esittämiä näkemyksiä elämästä.
12. Internetin hakukoneet keräävät tietoja käyttäjien kiinnostuksen kohteista. Tutki aineiston (s. 10–11) tietoja suosituimmista hakusanoista vuodelta 2013. Mitä ne kertovat ajastamme?
13. Pohdi arktisen alueen käyttöä. Käytä apunasi artikkelia *Kaikki haluavat oman siivun Arktisen alueen rikkauksista* (s. 12–13).
14. Mitä isänmaallisuus tarkoittaa nykyajan Suomessa? Pohdi kysymystä Ville Kivimäen haastattelun (s. 14–15) valossa.

*

AINEISTO TEHTÄVIIN 8–14

Per Maning: valokuvia.....	1 ja 16
Veikko Huovinen: <i>Hyvästi Luonto</i>	4–6
Lasse Berg: <i>Kalaharin aamunkoitto – Miten ihmisestä tuli ihminen</i>	7
Teemu Manninen: <i>Kumpaan uskot enemmän?</i>	8
Tytti Heikkinen: <i>Läski XL AINA SAMA JUTTU</i>	9
Vuoden 2013 suosituimmat Google-haut.....	10–11
Ilkka Timonen: <i>Kaikki haluavat oman siivun Arktisen alueen rikkauksista</i>	12–13
Heikki Laurinolli: <i>Isänmaallisuus oudoissa käsissä</i>	14–15

Huom.! Tekstien kieliasu on alkuperäisen julkaisun mukainen.

Hyvästi Luonto

Ilari Tepaston hyötyauto Range Rover puski kevyesti läpi metsäautotien rapaisen notkelman ja nousi mäelle. Ilari ajoi auton tien sivuun ja nousi itse syyssäättä nuuskimaan. Hän sytytti savukkeen ja veti nauttien savua keuhkoihinsa.

– Hyvää ja terveellistä, murahti hän. – Hyvää tupakkaa!

Kiirehtimättä hän otti autosta repun ja haulikon, sulloi sadetakin reppuun, vilkaisi karttaan, lukitsi ovet ja heitti vetensä auton rekisterikilpeen, hulin vuoksi.

Hän lähti kävelemään metsään. Tahallaan hän polki risuja poikki kovalla ryskeellä ja kaatoi koivupötkelöitä, sillä hän ei halunnut salata kulkuaan. Kuulkoot vain kaikki metsän asukkaat, että täältä tulee metsämies. Kesken kaiken hän hoilasi kovalla äänellä ja ampui kolme laukausta ilmaan.

Ilari Tepasto oli tullut jättämään jäähyväiset luonnolle. Kaksikymmentä vuotta hän oli kulkenut luonnossa ja palvonut luontoa. Mutta nyt se jumalauta loppuu!

Ilaria oli luonto alkanut tympäistä. Hän oli kyllästynyt suureen luontoon. Hänen mielestään luonto oli mölkerömäinen ja tymeä. Luonto pitkästyi häntä.

Mitähän helkkaria ne jotkut muka luonnossa näkevät, tuumi hän. Hän sieppasi kouransa sammalta ja haisteli sitä.

– Hyi miten tunkkaista, miten pahanhajuista, sanoi hän ja sylkäisi.

Hän tuli vanhalle, sammaloituvalle polulle ja kulki sitä pitkin.

Suurten mäntyjen ja kuusien rintama ei miellyttänyt häntä. Hänen mielestään puut olivat rumia, piikikkaita, karvaisia, pahanhajuisia ja pimensivät maiseman.

On hyvä että ne hakkaavat metsät autioiksi, ajatteli Ilari Tepasto. Pitäisi vielä laskea asfaltti aukkohakkausmaiden päälle. Mutta siihen eivät tässä valtakunnassa riitä rahat. Asfaltti on paljon miellyttävämpi kävellä, eikä jalka uppoa siihen eikä kastu. Askel kapsahtelee asfaltilla mukavasti. Mutta näitä metsiä minä vihaan.

– Luonto on mielestäni huono, jonka täten kunnioittaen ilmoitan, karjaisi Ilari Tepasto.

Hän piti kaupunkia paljon parempana kuin niin sanottua luontoa. Siihen tulokseen hän oli tullut samottuaan luonnossa parikymmentä vuotta. Kaupungin kadut ovat lujat ja varmat, ihmisen askel niillä on pitävä ja luonteva. Katulyhdyt antavat valoa öisinkin. Kaupunkitalo on mukava. Parketti on puhdas kaikesta töhkästä kuten havunneulasista, tuohenhelpeistä, rahkasammalesta, märeksistä sienistä ja jalan alla liiskaantuvista marjoista. Kaupunkiasunnossa ei tuule eikä sada, ei lyö räntää silmiin tai lorauta vettä paidankauluksen

alle. Kaupungissa matkat ovat kohtuulliset. Kun hyppää bussiin tai raitiovau-
nuun, pääsee kohteeseen kuin kohteeseen. Kaupungin ilmakin on terveelli-
sempää. Ei kaupungissa löydy ihmisistä niin paljon elohopeaa ja rikkiä kuin
lappalaisista tai tekoaltaiden rantojen alkuasukkaista.

Ilari Tepasto käveli vastenmielisesti ja halveksi luontoa. Hän näki tervas-
kannon. Hän teki kanton nuotion.

– Teenpä tässä tulet ja keitän kahvia, kun kerran sellainen tapa on, typerä
tapa.

Nuotiosta ei ollut hänelle mitään iloa. Tervassavun katku oli pahempaa
kuin atomisaaste.

Hän yritti juoda kahvia visakuksasta. Mutta kun hän oli saanut suuhunsa
kahvikulauksen, hän sylki sen inhoten risukkoon.

– Tämä ei ole viisaan ihmisen juomaa, tuhahti hän. – Karvasta, mustaa,
savun pilaamaalientä, joka närästelee.

Hän otti repusta pienen purkin tomaattimehua, aukaisi sen ja joi. Hän tyh-
jensi kahvipakin ja hyppi sen päällä niin että alumiininen astia meni lyttyyn.
Hän potkaisi pakin pöheikköön.

Ilari Tepasto lähti vaeltamaan. Kankaan ja suon reunassa ryöpsähti lentoon
parvi teeriä. Ilari Tepaston haulikko lähetti ilmaan kaksi hauliparvea. Kirjava
teeriakka sortui varvukkoon, jossa se hetken räpelsi ja viimein kuoli.

Ilari katsoi häpeillen saalistaan. Tuollainenko se taas oli. Eräkirjoista Ila-
ri oli lukenut haltioituneita ylistyksiä kaadetulle riistalle, jota ei muka kau-
neudessa mikään ylittänyt. Kirjojen erästäjät tuntevat mystillistä kiitollisuutta
luojaansa sekä Mielikkiä kohtaan palvoessaan tapettua riistaeläintä. Pahim-
mat juovat hirven ja karhun veren tuoreeltaan.

Mutta Ilarin mielestä tuo verinen mytty ryvettyneine höyhenineen oli
ruma. Puhjenneista suolista nousi kirpeä lemu. Ilarille ei juolahtanut mieleen-
kään käydä kontalleen maahan syödäkseen linnun pienen sydämen. Päinvas-
toin, hän perääntyi kiivaasti taaksepäin, kun kuolleesta linnusta nousi ilmaan
täikärpäsiä. Yksi lensi hänen niskatukkaansa, ja Ilari teki töitä tosissaan saa-
dakseen kiinni tuon litteän, inhottavan hyönteisen, joka ei millään tahtonut
pysyä peukalon ja keskisormen puristuksessa, vaan kömpi itsepäisesti paidan
kalvosimen alle.

Hän ei ottanut mukaansa lintua. Mitä hän tekisi nyrkinkokoisella palalla
kitkerää suovarvun makuista lihaa. Hänen mielestään kauppahallista ostettu
filee tai kunnon broileri olivat monin verroin maukkaampia.

Hän piti selviönä, että varsin pian kettu tai korppi löytää linnun ja syö sen.
Pedoille ja haaskalinnuille kuuluu riista, niin lienee luoja tarkoittanut. Ihmi-
selle toki riittää mainiosti nautaeläinten kustannuksella loisiminen ja sikojen
porsittaminen.

Ilari lähti paikalta ja tuli pienelle purolle. Pajupensaalla läikähti vesi.
Siellä oli tammukoita. Ilarilla oli repun taskussa valmis mato-onki. Hän ei
kuitenkaan viitsinyt ruveta onkimaan. Mitä hän tekisi parilla kolmella limai-

sella pikkukalalla, joiden kauneutta ja värikkyyttä hän ei kehtaisi hillittömästi ylistää, joskaan hän ei niiden lystikästä näppäryyttä halunnut kieltääkään. Hän vain laski mielessään, montako sataa kirjansivua on kirjoitettu kalan väriiloista ylistämään. Ja siihen juuun hän ei sortuisi. Hän päätti sitten kaupungissa ostaa merikalaa, reilujen ammattikalastajien suurilla nuotilla ja rysillä pyydystämään. Mitähän jos kirjoittaisi novellin suolasillistä, kehuisi tynnöristä nostetun sokerisuolaisen sillin sinertävää, eleganttia ulkoasua ja sen merellistä tuoksua.

– He-he, naurhti Ilari Tepasto.

Ilari Tepasto palaili hiljalleen auton luo.

Hän poisti haulikosta panokset. Sitten hän asetti haulikon kahden kannon päälle kannatukseen ja hyppäsi haulikon päälle. Perä katkesi rusahtaen. Ilari Tepasto leikkasi puukolla kantohihnan poikki ja alkoi pieksää haulikon piippua kiveen. Saatuaan sen sopivasti lommoille hän paiskasi pyssynraadon metsään.

– Tämä on sitä käytännön aseistariisuntaa, sanoi hän luonnolle, kun muistakaan kuulijoita ei sattunut olemaan paikalla. Ja luonto kuunteli korvat hörössä...

Ilari Tepasto ryhdistäytyi autonsa vieressä mahtipontiseen asentoon ja julisti kovalla äänellä:

– Haista huilu, luonto. En ihaile sinua!

Ja syksyinen, keltaisen täplittämä suomalainen metsäluonto kuunteli hiljaa, allapäin miestä, jota se ei ollut onnistunut miellyttämään. Kaukaa kuului palokärjen pärrytys ja sen jälkeen kurkien huutoa.

Ilari Tepasto nousi autoonsa ja lähti ajamaan kohti kaupunkia, elonympäristöä, jota hän piti ylivertaisena niin sanotun luonnon rinnalla.

Kaupungissa Ilari Tepasto oikein nauttimalla nautti elämästään. Hän möi hyötyautonsa, mikä toimenpide lopullisesti vapautti hänet luontoretkiltä. Hän käveli onnesta hyristen pitkin katuja, osti liikkeistä naudanlihaa ja merikaloa, kylpi ammeessa, tassutteli hyvillä mielin tammiparketilla ja kuunteli suu hymyssä liikenteen dynaamista kohinaa. Oli ihanaa, kun ei tarvinnut herätä aikaisin aamulla luontoon menoa varten. Ei tarvinnut hiipiä märässä risukossa, ei ollut pakko palella tai kastua, eikä ollut niin välttämätöntä valokuvata joutsenia, hirviä ja parittelevia karhuja.

Ja jos hän joskus joutui matkustamaan maaseudun läpi junassa tai bussissa, luki hän keskittyneesti kirjaa ja sulki visusti silmänsä luonnolta, jottei se häiritsisi...

Veikko Huovinen, *Bakulainen pahvala* (2005)

Katkelma tietokirjasta

Yritän saada häntä kertomaan, mikä ihminen oikein on. Mikä meidät oikeastaan erottaa muista apinoista tai ylipäänsä nisäkkäistä?

Luulisin tietäväni, mitä se on, hän sanoo. Kyse on inhimillisestä rakkaudesta, se on salaperäistä, niin toisenlaista kuin monet asiat eläinmaailmassa. Meillä on aivoissa biologinen ominaisuus, ettemme anna periksi. Ominaisuuden sijainnin voi osoittaa: se on otsalohkon orbitaalilohkossa, joka on otsan sisäpuolella heti silmien takana ja ventromediaalisessa osassa, joka on keskemmällä. Tiedämme sen siitä, että niihin vaurioita saaneilta ihmisiltä puuttuu normaali inhimillinen pitkäjänteisyys. Heistä tulee myös hyvin vastuuttomia, eivätkä he pysty elämään normaalia elämää.

Ihmisen normaalia käyttäytymistä muuhun eläinmaailmaan verrattuna on sen sijaan pyrkimys täydellisyyteen. Muiden kädellisten mielestä näytämme varmasti vähän vinksahaneilta. Apina ei meidän tavoin hakkaisi päivät pääkystysten kiveä saadakseen siitä täydellisen. Kukaan ei kirjoittaisi samaa lausetta yhä uudestaan, kunnes on siihen tyytyväinen, eikä yksikään apina napsisi koko ikäänsä täitä turkista samalta elämänkumppanilta. Apina ei myöskään saisi päähänsä sellaista hassua ajatusta, että menisi nukkumaan jonkun vierre, jonka kanssa on yhdynnässä. Vain poikaset nukkuvat emonsa vieressä.

Jos psykoanalyttikoksi ryhtynyt simpanssi katselisi meitä ihmisiä, se kuvailisi hullaantumistamme toisiin ihmisiin sairaalloisen infantiiliksi. Se kehottaisi potilastaan harjoittamaan seksiä niin kuin apinan kuuluu ja välttämään turhia rakkaushöpinöitä. Normaalille apinalle yksi kumppani ei riitä.

Leonard Katz arvelee, että tämä muiden apinoiden silmissä puutteelta näyttävä piirre on luonut biokemiallisen ja neurologisen perustan sekä uskottomalle taipumuksellemme kokea rakkautta että moraalillemme.

Juuri niin asia tietysti on. Ihminen on hullaantuva apina.

Lasse Berg, *Kalaharin aamunkoitto – Miten ihmisestä tuli ihminen* (2005)
Suom. Riikka Toivanen (2012)

Kumpaan uskot enemmän?

Tieteellisiin paradigmanvaihdoksiin
vai omaan tulevaan kuolemaasi?
Pörssikurssien vaihteluihin
vai sisäisen ja ulkoisen maailman eroihin?

Kumpaan uskot enemmän? Auringon nousuun aamuisin
vai valtameren tutkimattomiin syvyyksiin?
Buddhaan vai Konfutseen? Koiriin vai kommunismiin?
Pisteisiin vai pilkkuihin? Miehiin vaiko naisiin?

Olemattomiin, oleellisiin? Joihinkin, muttei toisiin?
Kummallisiin kysymyksiin vai selkeisiin vastakohtaisuuksiin,
avaruuteen vai arvattavuuteen,
kielioppiin vai pesäpalloon?

Miten on, uskotko enemmän siihen,
minkä näet omin silmin, vai siihen, minkä kädet kertovat elein,
uskotko enemmän itseesi kuin perheeseesi,
uskotko enemmän asenteisiisi kuin virheisiisi?

Olenko minä uskottavampi kuin hän?
Entä kumpaan uskot enemmän,
kumpaan vai enempään,
ja onko vähemmän enemmän kuin enemmän on vähemmän?

Teemu Manninen, *Turistina täällä* (2004)

Läski XL
AINA SAMA JUTTU

.Miks mun pitää olla näin tyhmä? Mistä mä esimerkiksi tiedän koska mulla on nälkä hammassärky, menkat,? oon nii yössä et en tajua mitn. menin mutsin puheille ja sanoin et koita tajuu.Se sano ett en tajuu,olen yrittänyt jo liikaakin, emme voi valita sukulaisiamme, luoja kiitos voimme valita ystävämme., päläpäläpäläpälä... Mä sanoin sil, etÄlä luovu Epätoivostas.

Mun kerpiilit on ollu jo viikon omilla teillään, en tajuu mihin helevettiin ne on voinu mennä.

Faija oli aina hyvä mulle ja mutsille vaik' se riiteli mutsin kans puhelimes. tai se huus ja mä kuuntelin ja sit se löi. Mä ihan luulin silloin, että isä on lakannut rakastamasta mua ja olin tosi surullinen asian suhteen sad kyynelsilmä. Mut mä olin vast nuori noin kahdeksan ja puoli enkä osannu tajuta noita juttui kunnot.Nykyään ymmärtää realiteetit,. Kaikissa on hyvät puolensa. , vaik Äiti aina huutaa et lunttu mä paiskaa sut ikkunasta pihalle.

* Bustasin mutsin täältä jonku äijän kans.
Mä oon kyl nyt nii järgyttynny et meen Kulma Kuppilaan .

* olin baaris jaSemutsin uus oli siellä kans!!!!
Muo eka vähän ujostutti, mut sit ku jotain läpätin sen kaa ni ei voinu ku nauraa.Se sano et se voisi olla mehiläinen, kun mä oon niinku kukkanen.
Hehee ... pönde..

Kun mä tulin takas kotiin,M utsi makas sohval.
Mä pelästyn ekaks et se on kuollu, mut äänistä päätellen se on kyl vahvasti elossa. Mä en tajuu,oisko se alkanu taas ottaa. No,nyt sille ei ainakaan voi puhua mitään. Hiiteen koko akka.Aina sama juttu!

Tytti Heikkinen, *Varjot astronauteista* (2009)

Vuoden 2013 suosituimmat Google-haut

ma, jouluku 16, 2013 09:00 CET

Robin ja Cheek haetuimmat suomalaiset. Danske Bank, Netflix ja Zalando puhuttivat. Suomalaiset tekevät noin 30 miljoonaa Google-hakua joka päivä.

“Suomessa tehdään noin 30 miljoonaa hakua joka päivä, joten ne tarjoavat hyvän näkymän siihen mikä meitä suomalaisia kiinnostaa”, sanoo Googlen maajohtaja **Anni Ronkainen**. “Hakumäärät kasvavat edelleen. Vuosi sitten suomalaiset tekivät noin 25 miljoonaa hakua päivässä.”

Google Zeitgeist sisältää kahdenlaisia listauksia – top ja trending. Top-listat sisältävät haetuimmat sanat jotka on listattu hakumäärien mukaan. Trending-listat sisältävät nopeimmin nousseet haut eli ne hakusanat jotka ovat kasvattaneet suhteellisesti eniten hakuja edelliseen vuoteen verrattuna. Siinä missä haetuimpien sanojen listat muuttuvat hitaammin, listat nopeimmin nousseista sanoista kuvaavat vuoden puheenaiheiksi nousseita ilmiöitä.

Maaailmanlaajuiset top- ja trending-listat julkaistaan tiistaina 17.12.2013 osoitteessa <http://www.google.com/zeitgeist/>. Suosituimpia hakuja voi tarkastella myös kesken vuotta kaikille avoimella ja ilmaisella työkalulla Google Trends osoitteessa <http://www.google.fi/trends/>.

Lisätietoja:

Timo Nurmi, Vaikutustoimisto Zipipop Freud Oy
timo.nurmi@freud.fi, 050 3493597

Top - kaikki hakusanat

1. Facebook
2. Iltalehti
3. YouTube
4. Google
5. Ilta-Sanomat
6. Gmail
7. Nettiauto
8. Veikkaus
9. Hotmail
10. MTV3

Trending - kaikki hakusanat

1. Danske Bank
2. Netflix
3. Liiga
4. Zalando
5. NHL
6. Jääkiekon mm 2013
7. Paul Walker
8. Big Brother 2013
9. Rock the Beach
10. Andy McCoy

Top-henkilöt

1. Robin
2. Cheek
3. Justin Bieber
4. Johanna Tukiainen
5. Miley Cyrus
6. Petri Nygård
7. Martina Aitolehti
8. Jennifer Lawrence
9. Kim Kardashian
10. Anna Abreu

Trending “Mikä on” -haut

1. Mikä on skillpages
2. Mikä on whatsapp
3. Mikä on hashtag
4. Mikä on paimensukuinen
5. Mikä on bic
6. Mikä on instagram
7. Mikä on liiketoimintasuunnitelma
8. Mikä on badoo
9. Mikä on fritsu
10. Mikä on oikein

Trending “Kuinka”-haut

1. Kuinka ymmärtää naisia
2. Kuinka rikastua
3. Kuinka purjehtijaksi
4. Kuinka saada unta
5. Kuinka laihtua
6. Kuinka saada tyttöystävä
7. Kuinka tulla kipeäksi
8. Kuinka saada sixpack
9. Kuinka ymmärtää miestä
10. Kuinka ladata minecraft

Trending “Miten”-haut

1. Miten iskeä mies
2. Miten saada sixpack
3. Miten saada unta
4. Miten rikastua
5. Miten maalataan puuta
6. Miten kettu ääntelee
7. Miten saada kuume
8. Miten ymmärtää naista
9. Miten pääsiäinen määräytyy
10. Miten ruskettua parhaiten

Trending - haut tapahtumiin liittyen

1. Jääkiekon MM
2. Rock the Beach
3. Euroviisut
4. Tall Ships Race
5. Confederations Cup
6. Jukolan viesti
7. Kalevan kisat
8. Asuntomessut
9. Sauna Open Air
10. Weekend Festival

<<http://news.cision.com/fi/vaikutustoimisto-freud-oy/r/vuoden-2013-suosituimmat-google-haut,c9512778>>.

Luettu 18.2.2014.

Kaikki haluavat oman siivun Arktisen alueen rikkauksista

5x: Viisi syytä miksi Arktinen alue tuntuu kiinnostavan ja mitä siitä seuraa

1. Miksi Arktinen alue kiinnostaa?

Ilmastomuutoksen edetessä Pohjoinen jäämeri on kesäisin yhä pitempään auki merenkululle ja alueen hyödyntämiselle öljyn- ja kaasunporauksen sekä kalastuksen muodossa. Joidenkin arvioiden mukaan koko meri olisi kesällä täysin vapaa jäältä jo 2030-luvulla.

Meren vapautuessa kesäksi laivaliikenteelle yhä pitemmäksi aikaa Siperian pohjoispuolitse kulkeva Koillisväylä antaa mahdollisuuden kulkea Euroopan ja Aasian väli meritse kolmannes nopeammin kuin eteläisiä laivareittejä pitkin. Pohjois-Kanadan saaristossa mutkitteleva Luoteisväylä ei ole yhtä käyttökelppoinen.

2. Mitä sieltä löytyy?

Alueen luonnonvaroja kuvataan valtaviksi. British Petroleumin mukaan alueella saattaa olla jopa 25–50 prosenttia maailman vielä löytymättömistä öljy- ja

4. Mitkä ovat öljynporauksen hyödyt ja haitat?

Pohjoisen jäämeren öljy voi olla kullankallista siinä vaiheessa, kun öljyvarannot muualla maailmassa hupenevat. Toisaalta esimerkiksi Yhdysvallat yrittää lisätä kotimaisten energiavaro-

3. Kuka omistaa alueen?

Pohjoisen jäämeren rantavaltiot Venäjä, Norja, Tanska, Kanada ja Yhdysvallat ovat esittäneet aluevaatimuksia päästäkseen hyödyntämään aluetta laajemmin. YK:n merioikeusyleisopimuksen mukaan merelle ulottuvaa talousvyöhykettä voi jatkaa nykyisen 200 merimailin (370 km) yli, mikäli pystyy todistamaan oman mannerjalustansa jatkuvan pidemmälle.

Esimerkiksi Venäjä väittää meren pohjassa pohjoisnavalle ulottuvan Lomonosovin harjanteen kuuluvan sille. YK ei ole tehnyt vielä asiasta päätöstä. Myös muut tahot kuten Kiina ja EU haluavat hyötyä Arktisesta alueesta.

mää. Toisaalta kiinteä jää varastoi vuotanutta öljyä ja antaa torjunnalle lisäaika. Taloudelliset laskelmat voivat estää teknisesti mahdollisen porauksen alueella.

5. Miten pitkät riidat?

Arktisen alueen maat ovat viime vuosina lisänneet varustautumistaan alueella. Kiistat merenpohjan omistuksesta voivat kärjistyä esimerkiksi siinä vaiheessa, kun öljynsaanti muualta vähenee merkittävästi, tai jos esimerkiksi Kiinan kaltainen ei-arktinen valtio pyrkisi hyödyntämään aluetta aggressiivisesti.

Arktisen alueen turvallisuuskysymyksistä neuvottelemaan ei ole omaa organisaatiotaan, ellei sitten kahdeksan valtion Arktista neuvostoa (mukana myös Suomi, Ruotsi ja Islanti) kehitetä sellaiseksi. Positiivinen esimerkki saatiin vuonna 2010, kun Venäjä ja Norja pääsivät 40 vuoden riitelyn jälkeen sopuun rajoistaan Barentsinmerellä.

ILKKA TIMONEN

Tausta

Maailman öljyntuotanto

Maailman suurimmat öljyntuottajavaltiot tänä vuonna ovat Venäjä (13,3%), Saudi-Arabia (12,7%), Yhdysvallat (10%), Iran (4,8%) ja Kiina (4,6%).

Yhdysvaltojen odotetaan nousevan aivan lähiaikoina maailman suurimmaksi öljyntuottajaksi.

Synnä tähän on teknologinen innovaatio, jonka avulla maa on saanut hyötykäyttöön tavat liuskeöljyvaransa.

Maailman suurimmat öljyreservit ovat Venezuelalla (20%), Saudi-Arabialla (18%), Kanadalla (13%) ja Iranilla (9%).

Kuwaitilaisten tutkijoiden mukaan maailman öljyntuotanto saavuttaa huippunsa vuonna 2014.

Öljynporaus

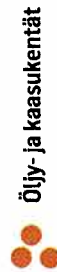
Pohjoisella

jäämerellä on

erittäin kallista ja

monimutkaista.

Arktisen alueen resurssit

Öljy- ja kaasukentät

Mineraalituotanto

Öljyä porataan tai etsitään

Merirajat

Kansainvälisen oikeuden mukaiset rajat, pääsääntöinä 200 merimailin raja mantereelta

Arktinen alue

Arktiseksi alueeksi määritellään useimmiten alue, joka sijaitsee pohjoisen napapiirin (66° 33'N) yläpuolella. Napapiiri on on kesän keskiyön auringon ja talven kaamoksen raja.

Lämpötilan mukaan arktiseksi määritellään alueet joiden kesäkuun keskilämpötila ei ylitä +10°C. Ilmastonmuutoksen myötä tällainen alue pienenee pohjoisessa.

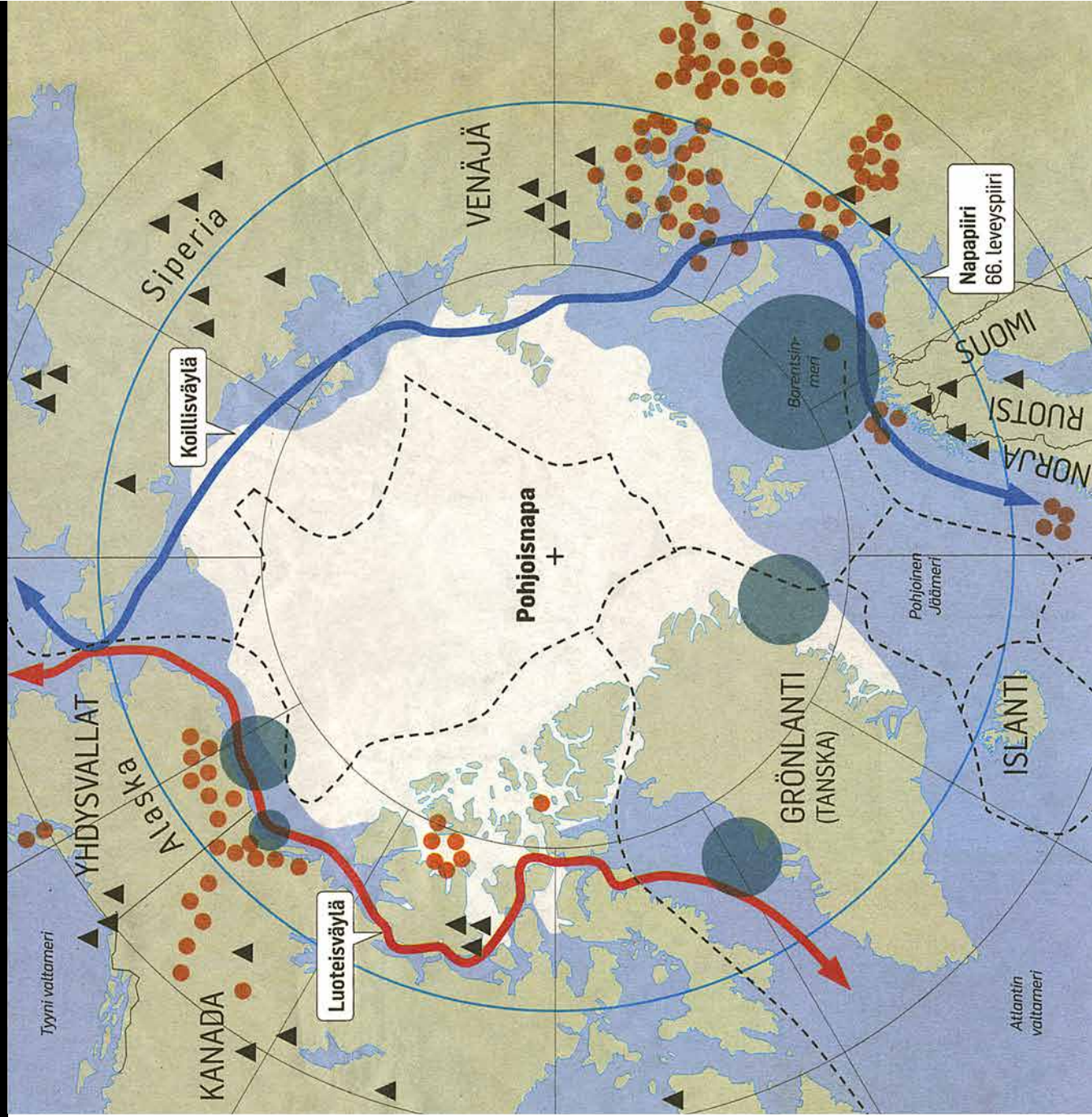
Arktisella alueella asuu noin neljä miljoonaa ihmistä, joista noin 10 prosenttia kuuluu alkuperäiskansoihin.

Arktisen neuvoston muodostavat maat, jotka omistavat maa-alueita

Arktisella alueella: Suomi, Ruotsi, Norja, Tanska (Grönlanti), Venäjä, Kanada, Yhdysvallat.

Neuvosto on hallitusten välinen yhteistyöelin, jonka päätehtävä on edistää ympäristönsuojelua ja kestävä kehitystä arktisella alueella.

Arktisesta alueesta noin 40 % (13,4 milj. km²) on maa-alueita ja 60 % merta (noin 20 milj. km²). Pohjoisen Jäämeren vuosittain kattava merijää peittää laajimmillaan, maaliskuusta toukokuulle, noin 15 milj. km².

Isänmaallisuus oudoissa käsissä

Tieto-Finlandia-palkinnon saanut Ville Kivimäki harmittelee, että veteraanit on otettu muukalaisvihan välineiksi

Teksti Heikki Laurinolli

Kuva Jonne Renvall

Sotasukupolven kunnioituksen käyttö muukalaisvihan välineenä harmittaa tutkija **Ville Kivimäkeä**, joka on tutkinut suomalaissotilaiden henkisiä haavoja *Murtuneet mielet* -tutkimuksessaan. Kirja sai tämänvuotisen Tieto-Finlandia-palkinnon.

– Suurin osa suomalaisista on aina arvostanut veteraaneja, mutta 1990-luvulla alkaneessa kunnianpalautuksessa on osin mennyt puurot ja vellit sekaisin, Kivimäki sanoo.

Kunnianosoituksen nimissä ryhdyttiin korostamaan kovia ja kovuutensa vuoksi isänmaallisiksi ymmärrettyjä arvoja.

– Historiallisesti katsottuna sotasukupolven keskeintä sisäpoliittista perintöä on kuitenkin suomalaisen hyvinvointivaltion rakentaminen 1950-luvulta alkaen, ei rasismi, militarismi saati uusliberalismi.

Kivimäestä muiden kuin veteraanien itsensä on

hyvin kyseenalaista puhua ikään kuin sotasukupolven mandaatilla.

– Veteraanit otetaan keppihevosiiksi milloin minikin asian eteen. Linnan itsenäisyysjuhlissa yksi kansanedustaja sanoi, että tässä loataan veteraanien kunniaa, kun täällä homoseksuaalit tanssii. Ja tällaisia ”veteraanit raivostuivat” -lööppejä laaditaan hyvin kevyin perustein.

Veteraanien nimissä puhumisesta on tullut Kivimäen mukaan sotkuinen identiteettipoliittinen kenttä lähinnä netin keskustelupalstoilla.

– Ruotsin kieltä vastustetaan, koska veteraanit... venäläisiä ja romanikerjäläisiä vastustetaan, koska veteraanit...maahanmuuttoa vastustetaan, koska veteraanit, Kivimäki luettelee.

Suomi-symbolit skinien käytössä

Ville Kivimäki opiskeli 1990-luvulla Joensuussa, jossa syntyi muukalaisvihamielinen skini-aalto. Siihen kuului Suomen lipun, vaakunan ja ylipäättään isänmaallisuuden omiminen väkivaltaisen alakulttuurin haltuun.

– On hyvin vaarallista, että tietyt yhteiset symbolit luovutetaan ääri-ideologian käyttöön. Usein vielä sanotaan, että tässä ollaan veteraanien ja isänmaan asialla. Ei näillä ideologioilla ole mitään tekemistä sotaveteraanien kanssa, Kivimäki sanoo.

Kivimäki asui kahdeksan vuotta Joensuussa sotaveteraanin yläkerrassa, johon hänen jälkeensä muutti nuori skinejä sympatisoiva poika. Hän laittoi Suomen lipun ikkunaan, mutta sotaveteraani ei pitänyt siitä.

– Viljo loukkaantui siitä hyvin paljon, että mitenkö lippua voi käyttää ikkunavaatteena. Tällä tavoin kunnianosoitus voi mennä aivan metsään. Viljo olisi varmaan arvostanut paljon enemmän esimerkiksi lumenluontiapua tai siivoja käytöstapoja.

Veteraanien pilkkaa vai ymmärtämättömyyttä?

Yksi uuspatriotismin myyteistä on väite, että sotaveteraaneja ehtimiseen ryvetettiin läpi koko 1960- ja 1970-lukujen. Tässä näkemyksessä kokonainen ajanjakso typistyy kahteen karikatyyriin: suojeluskuntalaiseen veteraaniin ja pilkkakirvestä heiluttavaan taistolaiseen.

– Moni veteraani on varmasti loukkaantunut, mutta toisaalta esimerkiksi Eino S. Repo, Aarne Saarinen, Ahti Karjalainen, Ele Alenius ja Touko Laaksonen olivat sotaveteraaneja. Nyt on esitetty ajatus, että veteraani oli aina oikeistoa, jota nuori vasemmistolainen ryvetti. Se on paljon monimutkaisempi kuvio, Ville Kivimäki sanoo.

Kivimäki erottaa toisistaan veteraanien haukkumisen ja ymmärtämisen. Eivät veteraanit aina itsekään ymmärtäneet eivätkä osanneet asioistaan puhua.

– On yleismaailmallinen ilmiö, että veteraanit kaikkialla ovat kokeneet, että seuraava sukupolvi ei ymmärrä mitä he ovat kokeneet. On ihan hyvä kysy-

mys, että voiko sitä edes ymmärtää, Kivimäki pohtii.

Hän pitää hyväksyttävänä sitä, että nuoreksi kasvava lapsi ei kohdistaa valtavaa määrää ymmärrystä isänsä kokemuksiin.

– Eikö lapsen olekin terveempää ottaa niitä irtiotoja ja kasvaa siitä? Ymmärtämättömyys on varmasti sattunut usein varmaan pahastikin moniin veteraaneihin, mutta ei se ole sama asia kuin pilkkaaminen, vaan se on yleisempää sukupuolvidynamiikkaa.

Leijonariipus ei pelkkää rasismia

Kivimäki kertoo lukeneensa paljon suurten ikäluokkien muistelmia, joissa vahvana trendinä nousee tavaton kunnioitus isien ja äitien sukupolvea kohtaan. Hän uskoo, että suurella osalla suomalaisista on aika avara käsitys sodista. Leijonariipuskulttuuria hän epäilee oireeksi, joka ei sittenkään ole kovin dominoiva.

– Saahan ihmiset leijonariipusta ja kiitos-paitoja pitää. Monilla heillä on varmaan vilpittön halu osoittaa jotain. Sekin on ikävää, että kun suomalainen mies vihdoinkin osoittaa lämpöisiä tunteita, niin heti tullaan viisastelemaan, että tsot tsot, tässähän on joku rasistinen piiloagenda. Siellä on varmaan monia veteraaneja ihan vilpittömästi arvostavia ja kunnioittavia ihmisiä.

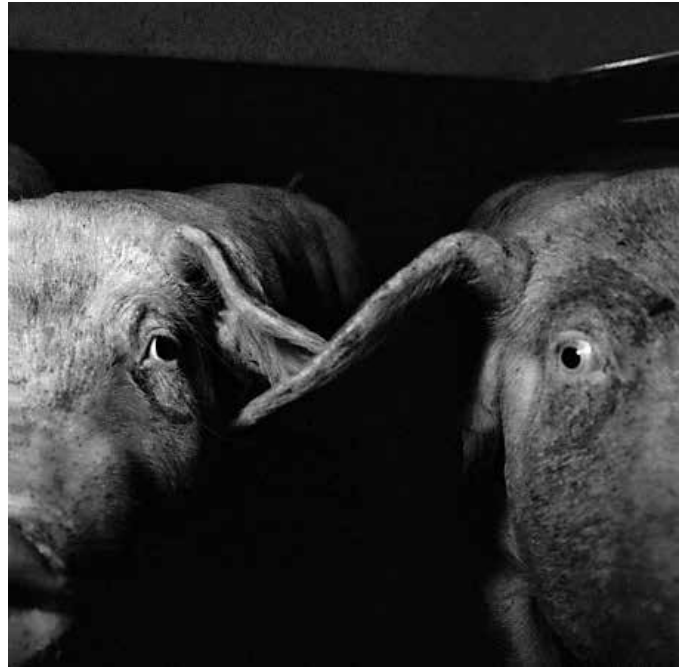
Miten sotahistorian tutkijan perhe juhlii itsenäisyyspäivää?

– Kyllä me ollaan kynttilä ikkunalle usein laitettu, että kyllä se ihan juhlapäivä on. Mutta ehkä siitä sotakeskeisyydestä voitaisiin siirtyä siihen suuntaan, että mitä sillä säilytetyllä itsenäisyydellä tehtiin. Että miten rutiköyhästä maasta onnistuttiin rakentamaan niinkin toimiva ja tasa-arvoinen yhteiskunta.

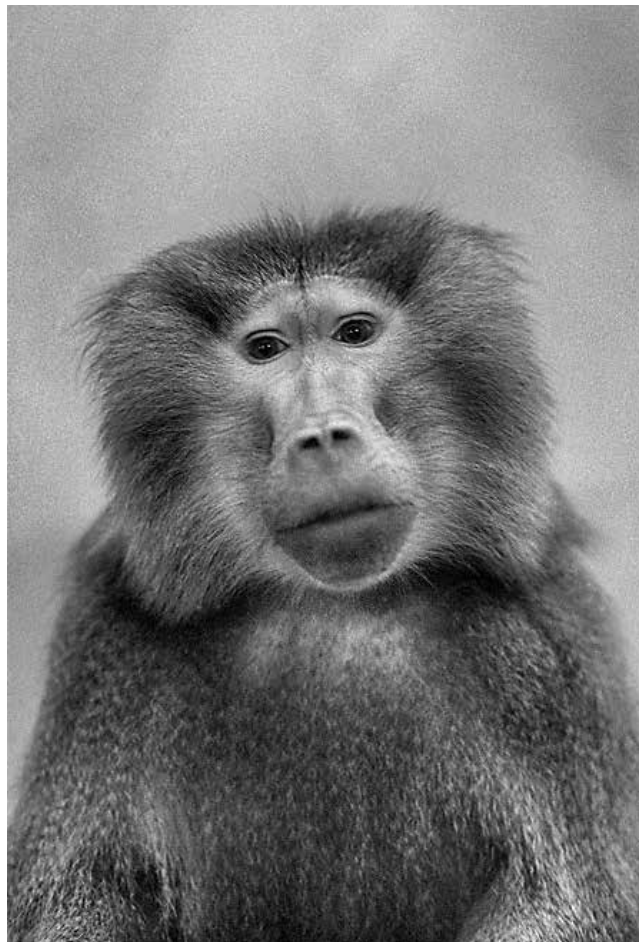
Aikalainen 17/2013

Per Maning, *Neljä lehmää* (1989)

Per Maning, *Kaksi sikaa* (1991–92)

Per Maning, *Maggie* (1997)